

• Uvod • Simptomi • Dijagnoza • Liječenje

Uvod

Rijedak poremećaj spavanja, narkolepsiju, označuju napadi spavanja koji se ponavljaju i koji su nezaustavljivi za vrijeme normalnih sati budnosti kao i katalepsija, paraliza pri spavanju i halucinacije.

Uzrok narkolepsije nije poznat, ali se bolest pojavljuje u obiteljima što upućuje na genetsku sklonost. Premda narkolepsija nema ozbiljne medicinske posljedice, ona može plašiti i može dovesti do opasnosti od nezgoda.

Simptomi

Simptomi obično počinju u zdravih mladića i djevojaka ili u mladih osoba i traju čitavog života. Osobu sa narkolepsijom svladavaju nagli napadaji nezaustavljivog spavanja koji se mogu pojaviti u bilo koje vrijeme. Padu u san se može oduprijeti samo privremeno, ali kad osoba jednom zaspe, može se relativno i lako probuditi. U jednom danu osoba može imati mnogo napada ili samo nekoliko, svaki obično traje jedan sat ili manje. Napadi se najčešće događaju u monotonim situacijama kao što su dosadni sastanci ili duga razdoblja vožnje po autocesti. Osoba se nakon što se probudi može osjećati svježom, ali može nekoliko minuta kasnije ponovno zaspati.

Osoba sa narkolepsijom može u času postati paralizirana bez gubitka svijesti (stanje koje se zove katapleksija) kao odgovor na iznenadnu emocionalnu reakciju kao što su srdžba, strah, veselje, smijeh ili iznenađenje. Osoba može postati mlitava, može joj ispadati nešto što drži ili može pasti na zemlju. Osoba može povremeno imati i epizode paralize pri spavanju, u času kada zaspe ili neposredno nakon buđenja, osoba dobije osjećaj želje da se pomakne, ali to ne može učiniti. To može biti zastrašujuće iskustvo. Žive halucinacije za vrijeme kojih osoba vidi i čuje stvari kojih nema, mogu se pojaviti na početku spavanja ili rjeđe pri buđenju. Halucinacije su slične onima normalnog sanjanja, ali su jače. Samo oko 10% ljudi sa narkolepsijom ima sve te simptome, većina ima samo neke.

Dijagnoza

Mada se dijagnoza obično temelji na simptomima, slični simptomi ne moraju značiti da osoba ima narkolepsiju. Katapleksija, paraliza pri spavanju i halucinacije su, sve, često prisutne u male djece, a ponekad se pojavljuju u inače zdravih odraslih osoba. Ako doktor nije siguran u dijagnozu, može poslati osobu u laboratorij za proučavanje spavanja. EEG, zapis o električnoj aktivnosti mozga, može pokazati da se kad osoba zaspe vide oblici REM spavanja, što je tipično za narkolepsiju. Nisu opažene promjene u građi mozga, a krvne su pretrage normalne.

Liječenje

Pomoć u olakšanju narkolepsije mogu biti poticajni lijekovi kao što su efedrin, amfetamin, dekstroamfetamin i metilfenidat. Dozu treba prilagoditi sprječavanju nuspojava kao što su izražena nervoza, prevelika aktivnost ili gubitak težine, pa bolesnike kad započnu liječenje doktor pomno nadzire. Katapleksiju obično ublažuje imipramin, lijek protiv depresije.